

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 657.

CHICAGO, ILL., dne 15. aprila (April 15th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

AKTUELNI PROBLEMI DELAVSTVA.

Tekom vojne je bilo v delavskih krogih mnogo pričakovanja, da pridejo, kadar se vrne mir ali pa še prej, velike, temeljne socialne izpremenbe, da se pomakne socializem ne za nekoliko korakov, ampak z enim sunkom za ogromen skok naprej, in največji optimisti so govorili o socialni revoluciji, ki so si jo pač Peter in Pavel, France in Jože različno razlagali. Ta je pričakoval, da odpove milijoni v zakopih nenadoma pokorščino in obrnejo bajonete v vseh armadah proti svojim poveljnikom, drugi je pričakoval splošen bankrot v vseh deželah in kot njegova posledica definitiven polom kapitalizma, tretji je mislil, da pač ne pojde vse čez noč, da pa bo proletariat vsled dolgotrajnega neznosnega trpljenja zdrاملjen in da zapusti stranke, katerim se je tako dolgo vdinjal sebi na škodo, in da pridejo tako socialistične stranke po različnih deželah v zelo kratkem času na krmilo. Tudi drugih teorij je bilo dovolj, ali pričakovanje velikih socialnih preobratov je bilo skoraj splošno; tudi mnogo vladajočih in mnogo kapitalistov je računalo z njimi.

Vojna je kolikor končana — popolnoma se veda še davno ne — in mnogo se jih ozira in vprašuje, zakaj ni tako, kakor so pričakovali. Mnogo manj je tistih, ki objektivno presojuje položaj in polagajo stvari na tehtnico. In vendar bi bilo skrajno potrebno priti do stvarne sodbe.

Res je, da to ni lahko. Popolne, jasne slike v vsakem oziru si sploh ni mogoče napraviti, ker so veliki deli sveta še vedno zagrajeni in obdani z visokimi plotovi. Odvisni smo v marsičem od poročil v časopisih, na katera se, kakor vemo, ni vedno zanašati. Kdor je le količkaj pazil na način poročanja v takozvanih velikih listih, se je moral prepričati, da ne gre izdajateljem vedno za resnico, ampak v mnogo pogostejših slučajih za to, da sugerirajo čitateljem, kar sami žele in kar je tem ali onim interesom v prid. Večinoma so to kapitalistični interesi, ki imajo v sedanjih razmerah največ moči, da kontrolirajo časopisje in rabijo to moč do skrajnih meja.

Polje javnosti je vse posuto z lažmi, ki so včasih zelo prozorne, včasih pa tako spretne, da jih je skoraj nemogoče ločiti od resnice. Kljub temu je pa vendar mogoče dobiti odgovore na nekatera vprašanja, ki so za delavstvo važna. In treba se je nekoliko potruditi, da se dobe taki odgovori.

VSE SKUPAJ NI ZANIČ.

Eno teh vprašanj je: Ali je socializem med vojno in po vojni napredoval ali ne? Če prebiramo poročila iz katerekoli dežele, spoznavamo, da je povsod gotova kategorija delavcev jeznih, nezadovoljnih, in na vsako vprašanje odgovarjajočih: "Vse skupaj ni nič!" Izpolnilo se ni, kar so pričakovali, in ker ni vse skupaj tako, kakor bi jim bilo všeč, ni "vse skupaj za nič." Najteže je razpravljati z njimi, zakaj preveč so razburjeni, da bi sploh hoteli pogledati po svetu. V svoji jezi so si utrdili mnenje in zdi se jim, da so najdoslednejši, če se drže enega odgovora na vse.

Vse skupaj ni za nič . . . Kolikokrat smo to slišali iz ust makontentnih malomeščanov, ki so čutili, da se jim gospodarsko izmikajo tla izpod nog, pa niso hoteli tega prav priznati, ker je bilo neprijetno, še manj pa so hoteli trezno presoditi položaj in poseči po edinem zdravilu, v katerem bi bila rešitev, ker jim je bilo zoprno, in so kakor otroci trmasto odklanjali, kar se je zdelo grenko.

Če si pokazal malemu mojstru, kako ga tlači kapitalistična konkurenca in kako mu žuga s poginom, je znal zakleti. Ampak če si mu dejal to z drugimi besedami, da ga peha kapitalizem v proletariat, je zarohnel, da ga hočeš ti proletarizirati, on pa da se ne da proletarizirati — ne da, pa ne da. "Kaj pa misli storiti? Kako uiti proletarizaciji?" . . . Eh, vruga, kapitalisti so hudiči, vi ste hudiči, vse skupaj ni za nič."

Marsikdo govori danes zelo podobno, pa misli, da je "hud" socialist. In glej! Njegov način mišljenja, njegovo trmasto negiranje vsega je povsem enako psihologiji drobne buržvazije.

Mali rokodelci, mali kramarji niso hoteli poginiti. Niso marali. Ali bilo je vprašanje: Kako naj se rešijo pogina? Če bi mogli postati kapitalisti, bi bilo zanje prav, toda od prodajanja vžigalic po newyorških ulicah priti do milijonov je karijera, ki ni vsojena mnogim. Računati na povzdigo v kapitalistični razred je toliko kolikor staviti v loterijo. Postali naj bi socialisti in pomagali preustrojiti družbo tako, da bo prav za vse delovne ljudi, torej tudi zanje. Ampak socializem jim smrdi . . . Kaj tedaj? . . . V mislih jim je bil kakšen novodobni kralj Matjaž, ki pride in reši srednji stan. Enkrat je bil Lueger tak kralj Matjaž in vanj so verjeli ne le na Dunaju, ampak prav daleč naokrog. Pokazalo se

jim je bil kakšen novodobni kralj Matjaž, ki če bi bil gospod mojster bolje premislil in se otresel predsodkov, bi bil spoznal, da sploh ni takega Mesije, da ne pomaga vera v čudeže, naj bodo kakršni koli, in da ne more logičnega dela nadomestiti nobena špekulacija, pa naj bo še tako duhovita.

Mnogo je takozvanih socialistov, ki se ne zavedajo, da verujejo v čudeže in bi debelo strmeli, če bi jim kdo dejal, da verujejo, pa imajo vendar tako vedro. In venomer simpatizirajo in špekulirajo, kako bi bilo bolje, kako bi iztaknili bližnico, kje bi dobili tiste pravičnejše šornje, s katerimi se preskoči cela dežela naenkrat. A tem ko tako modrujejo, jim je pa "vse za nič".

Povsod vidijo samo prevaro. Socializem ni prinesel ničesar. Zanič ni bil. Njih socializem bi bil vse drugačen, seveda vse boljši. Kakšen bi bil njihov specifični socializem, je težko izvedeti. Ali kdor je poslušal kaj več takega modrovanja, spoznava, da je takih socializmov neskončna vrsta. Če poslušas deset prorokov, slišiš lahko devet ali pa tudi deset teorij. Zgodilo se bo pa, da bo vsak tak kritičar imenoval svojo doktrino Ljenjino, da si tudi Ljeninga ima deset različnih glav.

Vse skupaj je zanič!

Gotovo — tako dobro ni, da bi bilo plesati od samega veselja. Bede, skrbi, stradanja, vsega zlega je na svetu, in nikjer ne morejo delavci reči, da se jim je odprl raj. Niti v sovjetski Rusiji ga ni. Tudi tam je beda.

Toda kdo je smel pričakovati raj po petletni grozi vojne? Kdo ga je pravzaprav obljuboval? Tupatam kakšen šarlatan, nekoliko prenapetih idealistov in včasih kakšna zmedena glava. Križ je le, da je mnogo in premnogo ljudi napačno razumelo, kar se je govorilo in pisalo. Če je kdo dejal, da mora socializem od neznanjske svetovne krize imeti korist, da bo na tisoče in tisoče delavcev, ki so bili prej indiferentni ali pa so po opičje preklinjali socializem, kakor so slišali od drugih, pristopno socialističnim idejam, da se bodo socialistične organizacije pomnožile in povečale, da bo delavstvo vsled tega dobilo večji vpliv in večjo moč, si je že marsikdo, ki je to slišal, domišljjal, da ne pomeni to nič manj, kakor popolno zmago socializma po vsem svetu in takojšnjo preureditev vsega sveta na podlagi socialističnih načel.

A to se ni zgodilo. Svet še ni socialističen — tudi v Rusiji ne.

Kdo je kriv razočaranja? Tisti, ki je govoril resnico, ali tisti, ki jo je napačno razlagal in stokrat povečal?

Svet še ni socialističen, toda socializem je napredoval, mnogo je pridobil, in sicer mnogo več, kot bi bil v normalnih časih pridobil v neprimerno daljši dobi.

Svet ni postal socialističen, in kdor ve le kaj natančnejšega o socializmu, je moral razumeti, da je to izza take vojne nemogoče. Zakaj sociali-

stična družba se ne more zgraditi na peščenih tleh. Beda, stradanje, pomanjkanje, polom produkcije, nezadostna sredstva — vse to ne ustvarja okoliščin, v katerih je mogoče socialistično gospodarstvo. Socializem naj organizira produkcijo in distribucijo. To je njegova najprvotnejša naloga. Za tem pridejo kulturni cilji in vse drugo. Toda kako naj organizira socializem ali kdorkoli industrijo in agrikulturo, kjer je vse pobito, kjer ni strojev, surovin in semen, transportnih sredstev?

Po vsem znanstvenem spoznanju je socializem naslednik visoko razvitega kapitalizma. Njegov produkcijski in distribucijski aparat naj prevzame, ga izroči v last splošnosti in operira v prid splošnosti. Precej jasno je, da je najugodnejši čas za izvršitev tega procesa, kadar je produkcijski aparat na vrhuncu, ne pa kadar je razdejan, da ga niti kapitalizem sam ne more prav rabiti za svoje namene.

Uvedbe socializma kar pri hip po vojni ni smel nihče pričakovati. Ali ker ni človeštvo napravilo tega čudovitega skoka, še ni povoda, da bi se trdilo, da je vse skupaj zanič. Še vedno je tu vprašanje, ali je socializem kaj pridobil ali ne.

Lahko bi bil pridobil več, če bi bili nekateri pogoji ugodnejši za to. Eden teh pogojev, in sicer eden najvažnejših, četudi ne edini, je pripravljenost delavstva. Ta ni bila tako velika, da bi bila zadostovala za večje pridobitve. Ne gre za očitke. Ti ne zaležejo mnogo in z višjega stališča nimajo smisla. Pač pa gre za to, da se kaj naučimo, ker bomo potrebovali še mnogo znanja, in učiti se moramo tudi iz napak. Ko je bila vojna končana, je bil ves svet desorganiziran, in delavstvo tudi. Ne le, da je bilo desorganizirano, ampak med njegovimi deli je bilo toliko sovraštva, da je bil vsak enoten nastop nemogoč. V zelo važnem trenutku ni moglo delavstvo razviti moči, ki bi bila neizogibno potrebna za večji uspeh.

Obžalovati je to. Ali kljub temu se ne more reči, da ni socializem nič pridobil. Da je danes na svetu precej več socialistov, kot jih je bilo pred vojno, je menda splošno priznано. Nemara se sme to imenovati napredek. Da se je povečal vpliv socializma, je dokaj očitno. Nekoliko dežel imamo, v katerih so dobili socialisti zelo važne funkcije v roke; socialne reforme, o katerih ni bilo pred vojno mogoče govoriti, ne da bi zahteve utionile v besnem krikcu nasprotnikov, so marsikje izvedene; tuptatam se socializirajo posamezne industrije; padel je cel kupček kron in prestoli postajajo že redkost.

Vse to še ni socializem, ali napredek v smeri socializma je gotovo in le duševni slepec more to tajiti.

Toda na drugi strani vidimo reakcijo tu pa tam in še kje drugje. Mogočno dviga na nekaterih mestih glavo. In svoje sile koncentrira največ proti socializmu. Kaj se to pravi? Če ni to napredek sam na sebi, je vsekakor znamenje napredka. Zakaj reakcija postaja le tedaj tako ner-

vozna, kadar vidi nevarnost zase. Ker sika proti socializmu, vidi in čuti, da ji prihaja nevarnost od njega. In tudi v tem je nekaj dobrega. Bilo bi sicer veliko bolj prijetno, če bi se mogel socializem vpeljati, kakor se preobleče srajca, toda ker je vedno med staro trmo in novo potrebo odločal boj, je dobro, da se tabori bolj in bolj jasno ločijo, in histerija reakcije vodi tja.

TOLERANCA — EDINO ZBRAVILO.

Socializem je napredoval in dobil je nove pogoje za realiziranje. Vojna je obubožala svet, ali ustvarila je nova bogastva v rokah posameznikov in kapitalističnih skupin. Uničila je mnoge male produkcije in koncentrirala mnoge velike. Marsikatera panoga je postala še le med vojno ali vsled vojne godna za socializacijo.

Se vedno pa je odprto vprašanje, kako pride delavstvo do končnega cilja. Ne tajimo napredka, kajti to bi bil nihilizem, ki more le ovirati delo in uspeh. Ali ne zadovoljujemo se z napredkom, temveč skušajmo spoznati, kako ga poženemo dalje, pa še dalje.

Nekoliko pogojev je treba za to — več kakor en sam. Nekateri niso povsem odvisni od delavstva. Svetovna politična konstelacija igra pri tem veliko vlogo, in na to vplivajo doslej še tudi drugi. Nove iznajdbe, ki prinese izpremembe v način produkcije, so zelo važni momenti. Še nekoliko takih faktorjev bi lahko našteali in z vsemi se bo treba baviti. Ali ob vsem tem se vendar ne sme pozabiti, da se more vpeljava socializma pričakovati le od socialistov. In sicer mora biti socialistov precejšnja četica, če hočejo uresničiti svoje ideje in ideale. Na vsak način jih mora biti več kakor nasprotnikov socializma. Zakaj vse tiste teorije, da izvrši socialno revolucijo lahko kakšna energična manjšina brez obzira na splošno višino proletariata, so od muh. V izjemnih slučajih se lahko posreči kakšen punč, kakor se je tupačam posrečila revolucija palače. Toda izjema ni pravilo. Proletariat se pa mora ravnati po pravilih, spoznanih in utrjenih, če se noče podati na polje adventjura, jer se lahko zaleti v močvirje, iz katerega ne najde izlepa izhoda.

Logično je, da uvede socializem socialistična večina, ki ima socialistično voljo in sposobnost. Še bolj resnično je, da more le taka večina zanesljivo vzdržati uvedene socialistične naprave. Socialistična država, v kateri izbruhne prvi hip po nastopu socialistične uprave civilna vojna, je zelo problematična reč. Najvarnejša za socializem je metoda, da se stori odločilni korak, kadar je večina dovolj močna, da vzame že s svojo eksistenco reakciji pogum za protirevolucijo.

Na svetu nimamo danes take socialistične večine. Varati samega sebe je vedno slaba praksa. Prvič vidimo še velike mase delavstva izven gibanja, izven organizacij, ločenih od vsakega dela za emancipacijo. Drugič so pa razmere in dogodki povzročili, da so se organizirane čete

ločile in da imamo danes več socialističnih strank in frakcij, kot jih moremo prešteti. Bilo bi preveč evfemistično trditi, da je to posebno ugodno za večje pridobitve socializma ali celo za njega definitivno zmago.

Kaj je pred nami? V tisoč stranic razkropljen proletarijat, ves zaposlen z bojem ene frakcije proti drugi, je brezmočen. Vsaka skupina, ki računa v tem položaju na svojo posebno zmago, živi v iluzijah. Toda te stranke in frakcije imamo in tudi nada, da jih je mogoče v kratkem času stopiti v eno samo stranko, je iluzorično. Neprijeten je ta separatizem, toda fakt je, in dokler je, se mora z njim računati. Iz tega nastaja problem, kako bi moglo delavstvo kljub tej neugodnosti najti način za uspeh.

Ustanovitev tolikih različnih socialističnih frakcij je znamenje socialističnega napredka. Ne da bi bil napredek v tej cepitvi. Ali vsako gibanje je tembolj enotno, čim je bolj oddaljeno od cilja. Kadar se prične v kakšni močni bojni organizaciji uveljavljati taktična nasprotja, je navadno cilj, ki jim je bil vsem enak, vsaj na vidiku. Zgodi se pač, da povzroči pritisk hude reakcije spojitev zaradi nevarnosti, ki zapre vsem; ali kar se utegne zgoditi, se ne mora zgoditi. In zato je treba računati tudi nadalje z eventualnostjo, da bodo v socialističnem svetu različni in v marsičem nasprotni nazori, pa gledati, kako bi se kljub tej težavi dosegel cilj.

Nihče ne more pričakovati absolutne enakosti mišljenja v vseh rečeh — ne med ljudmi sploh, ne med socialisti. Z dejstvom, da bodo med nami različni nazori o tem in onem, se moramo definitivno sprijazniti. In če so te razlike take, da onemogočajo spojitev vseh v eno samo stranko, je treba sprejeti tudi to sicer nerodno dejstvo. Tedaj pa ne ostane nič drugega — vsaj dokler se ne obrne nemara tudi to na kakšen način na bolje — kakor priznati eksistenco frakcij in njih avtonomijo, pa gledati, da se najde tiste skupne točke, ki bi omogočile vsaj zvezo, kjer ni mogoča popolna enotnost. Gotovo ne morejo vsi, ki zastopajo različne nazore, imeti prav. Ali kdo more biti z uspehom sodnik, kjer more pogostoma le uspeh končno odločiti, kdo je učil najboljše metode? Če je o potih nemogoča enomiselnost, mora odločati cilj in skušati je treba najti sporazum med tistimi, ki imajo enak smoter. To mora biti trdno, v drugih rečeh pa mora vladati toleranca, in potrpeti pe treba, da pokaže čas in razvoj, katere taktične metode so boljše.

Danes je najbrže tudi za ta poizkus še pre zgodaj, ker so strasti še prehude. Ali naloga je tu, izpred oči se ne sme pustiti in skrbno je treba paziti na trenotek, ko se more napraviti poizkus. V svojem ožjem krogu pa bo vsakdo poslužil stvari, če dela po svoji najboljši moči za toleranco. Ni mu treba žrtvovati njegovih nazorov, toda reče naj si, da imajo drugi ljudje lahko druge nazore, da je pa vendar treba z njimi živeti. In če je človek prisiljen, da živi s pravimi

sovražniki, naj se potruzi, da najde modus vivendi tudi s tistimi, s katerimi bo danes ali jutri moral stati v eni vrsti.

Jesenske volitve.

V jeseni bodo nacionalne volitve. Kljub vsej hysteriji, ki jo je povzročil sedanjí čas, bo vendar dobro, da se spomni delavstvo na to in da opusti za nekaj časa romantične sanje o nenadni rešitvi sveta, ki naj pride po kdove kakšni čudežni poti. Če se zgodi res kaj takega, kar leži izven logičnih računov in prinese izveličanje brez truda, bo še vedno mogoče poseči po vsem dobrem, kar se ponudi. Toda če ne bo takega čudeža, bi bilo vendar koristno pripraviti se razumno za bodočnost, ki navadno ne prinaša sadov brez setve. Za delavstvo ne bi mogla biti nikakršna nesreča, če bi bilo močno pri volitvah in bi spravilo četico svojih ljudi na mesta, na katerih so sedaj oprode kapitalizma. Vedno so socialisti verjeli, da je ne le dobro, ampak naravnost potrebno spraviti delavsko moč v zakonodajne zbornice in na odločilna mesta sploh. Nekateri se danes posmehujejo temu, ali posmehovanje ni nikakršen dokaz. V resnici se ni zgodilo nič, kar bi moglo ovreči ta stari socialistični nauk, in če že kdo misli, da ne prinaša osvojitve postavodajnih teles nobene koristi, vendar ne more prinese nobene škode. Mi smo sicer prepričani, da so volilni uspehi vpoštevanja vredni uspehi in da se z mnogimi volilnimi uspehi lahko mnogo doseže. Prepričani smo o tem, ker nam dokazuje to preteklost v mnogih deželah. Spominjamo se na primer na važne socialne reforme, ki ne bi bile po nekaterih evropskih državah nikdar uvedene brez sodelovanja delavskih zastopnikov, ki bi si bili izven parlamentov lahko izkričali pluća, pa ne bi bili dosegli ničesar, medtem ko so v parlamentu, celo če so bili v manjšini, izsilili marsikakšen napredek. In če se danes v nekaterih krogih zaničljivo govori o reformah, je vendar resnica, da so prav take reforme pomagale delavstvu, da je plavalo, kjer bi se bilo sicer potopilo; pomagale so zvišati način njegovega življenja, kar je na tisoče delavcev privedlo do tega, da so se naučili ceniti življenje in zahtevati od njega nekoliko več kakor vsakdanji suhi kruh. Vsekakor se je torej vredno zanimati za volitve. Ali pri tem je treba zapeti zopet staro pesem: Brez organizacije ni nikjer uspeha. Torej v organizacijo, kdor hoče, da prinese volitve izpremembo na bolje. Ne čakati, da porine kdo človeka siloma v klub, ampak kdor ni član, naj postane član, ne da bi mu bilo treba prigovarjati kakor bolnemu konju, in kjer ni kluba, naj ga ustanove tisti, ki razumejo, da je politična organizacija delavstvu vsaj toliko potrebna kolikor kapitalistom.

Bodi previden, kadar slišiš pusto zabavljanje zoper inteligenco. Socializmu je inteligenca neizogibno potrebna, da more doseči uspeh, zakaj delo socializma je inteligentno delo. Najvažnejše je seveda, da postane delavstvo samo dovolj inteligentno, ker postane na ta način tudi neodvisno od drugih.

Suženstvo.

V Ameriki je suženstvo prepovedano. Prisilno delo je dovoljeno le kot kazen za zločine na podlagi redne sodbe.

Kar se tiče prisilnega dela, ima stvar pač majhno kvako. Nekoliko milijonov ljudi je tukaj, ki opravljajo prisilno delo, četudi ne ravno v smislu zakona; imenuje se sicer svobodno delo, ali ljudje ga opravljajo vendar po sili, ker je to zanje edini način, da si vzdržujejo življenje. Sila je že v prirodi. Niti divjak s svojimi nadvse primitivnimi potrebami ne more izhajati povsem brez dela, četudi se ne zdi, da bi bil kaj preveč zaljubljen vanj. Čim višja je civilizacija, tem večje so pa tudi potrebe in tem nujnejše je delo. Ali tudi s tem ni rečeno, da se peha človek za delom iz same ljubezni do dela. Živali je človek ukrotil, da delajo zanj; vsakovrstno orodje je iznašel, zato, da si olajša delo; stroji kar nadomeščajo človeka. Če bi mogel človek izumiti avtomate, katerim bi lahko ukazoval kakor sužnjem, pa bi delali kakor inteligentni ljudje, se ne bi najbrže nič obotavljal, temveč bi jih hitro sprejel v svojo službo.

Ker ni tako, ne kaže nič drugega, kakor delati. V tem smislu je naše delo prisilno. In o tem bi bilo vsako prerekanje brez pomena. Največ dela je pa dandanes še preko te nujnosti prisilnega. Sedanja uredba družbe omogoča manjšemu številu ljudi, da se izognejo vsakemu delu, ki ga morajo zanje opravljati drugi; odvalili so ga na rame drugih ljudi, kakor ga je barbar odvalil na pleča oslu in konju. Kdor nima nič drugega, kakor samega sebe in delavno moč, ki tiči v njem, nima druge izbire, kakor sprejemati delo, kakršno dobi. Prisiljen je.

Vendar pa to ni sužnost. Govori se res tudi danes mnogo o sužnosti, kadar se hoče označiti velika odvisnost delavca od delodajalea in muke pogostoma prenapornega dela. Ali to je le figurativen izraz, ki se ne more znanstveno rabiti, zakaj sužnost je povsem določen sistem, ki dela de jure in de facto iz človeka lastnino drugega.

Sužnost je odpravljena — v Zedinjenih Državah s civilno vojno.

* * *

Iz Memphisa, Tenn., prihajajo poročila, ki obsegajo v glavnem sledeče:

V mestu se vodi preiskava na podlagi obdolžitve da so vplivni ljudje dobivali iz okrajne industrijalne šole "prave sužnje", kakor pravi sodnik J. E. Richards. Fantje, ki so bili na kratko dobo poslani v omenjeno šolo, so bili v mnogih slučajih izročen plantaznikom in drugim podjetnikom, da so delali do enoindvajsetega leta brezplačno zanje. V šolo pa niso bili pošiljani. Ta sistem so razkrili, ko je sodnik Pitman dovolil "habeas corpus", da se odpusti 14-letni črni deček A. L. Crawford, ki je delal v hiši mirovnega sodnika T. T. McDonalda.

Omenjeni deček je bil pred dvema letoma na sodišču za nedorasle obsojen na trideset dni v industrijalno šolo, ker je bil rabil konja brez dovoljenja lastnika. V šoli so ga imeli leto dni, potem ga je pa do-

bil omenjeni sodnik na delo. Prišel je v šolo, kjer so mu predstavili dvoje fantov, izmed katerih si je izbral enega, s katerim pa ni bil zadovoljen, ker je spoznal, da je "nezvest". Tedaj ga je zamenjal s Crawfordom. Od časa, kar je deček delal za mirovnega šodnika, ni bil v šoli. Delal je od petih zjutraj do noči. Niti po zimi ni dobival spodnjega perila.

McDonald se izgovarja, da ni vedel, da bi moral pošiljati fanta v šolo. Šolski zaupniki se pa zopet izgovarjajo, da jim ni bilo znano, da je stvar tako huda.

Služaj ni osamljen in sistem je veljal za bele otroke prav tako, kakor za črne. Pravijo, da pripravljajo preiskovalci cele kupe dokazov, da se je na ta način delalo na debelo.

Suženstvo je v Zedinjenih Državah odpravljeno in prepovedano.

Zmeda dobe.

Po vsej ameriki se širijo stavke na eni strani, po vsej Ameriki skušajo siloma, z zakoni in drugimi sredstvi onemogočiti stavke. Ena stran se izgovarja na drugo. Konservativci in reakcionarji pravijo, da postajajo stavke nevarne interesom naroda in da je zato absolutno potrebno ukreniti kaj uspešnega proti tej "bolezni". Delavci pravijo, da postaja življenje tako, da izsiljuje boj, in poleg draginje in drugih industrijskih razmer je tudi politična reakcija med faktorji izzivanja.

Nazadnjaki se motijo in če bi imeli oči malo bolj odprte, bi morali sami spoznati svojo zmoto. Če jim gre res zato, da bi bil razvoj v industriji kaj manj nervozen, jim kažejo dogodki, da dosegajo s svojimi ukrepi prav nasproten efekt, kar pomeni, da so njih metode napačne.

Na drugi strani ni baš idealno, kar se godi v delavskem taboru. Stavke, ki jih opazujemo že dolgo, izvirajo iz tesnih strokovnih razmer in njih namen ni imajo mnogo opraviti s splošnim delavskim položajem. Organične zveze ni med njimi. Enotnosti delavstva ne pospešujejo. Višjih ciljev nimajo. Korist, ki jo prinesejo, če so sploh uspešni, je navadno kratkotrajna, ker jo hitro izbriše novo dviganje cen. Vse se vrti pri tem v kolobarju, naprej se pa ne pride nikamor.

V čem je glavn vzrok?

Da je ameriška strokovna organizacija pomanjkljiva in zastarela, smo že večkrat povedali in pokazali. To ni organizacija delavstva, ampak organizacija raznih strok. Zato ne more zasledovati delavskih ciljev, ampak je bolj podobna nekdanjemu cehovstvu, kakor moderni delavski organizaciji.

Ali s tem ni pojasnjeno vse. Dobra strokovna organizacija je veliko vredna. Ne more pa izpolnjevati vseh delavskih nalog v naših časih. Ameriško delavstvo nima politične organizacije, kakršno bi potrebovalo, in v tem je njegova največja slabost. Zakaj družba, v kateri živi tudi delavstvo in v kateri se odločuje največji del njegove usode, je politična, in kdor ima politično moč v rokah, gospoduje. Če si pri-

bore delavci v tovarnah, jamah, na železnicah itd. po sto dolarjev dnevne mezde, pa prepuste politično moč kapitalistom, omogačijo tem, da vzamejo tem sijajnim plačam vsako vrednost.

Malo natančneje se je treba zanimati za to, kar se godi po zakonodajnih zbornicah in povsod, kjer se vrši praktična politika, pa postane to vsakemu lahko jasno. To ni nikakršno novo odkritje. Socializem uči to že davno, odkar imamo sploh na znanstveni podlagi osnovan socializem. Vedno je polagal socializem največjo važnost na politično delo, na politično moč. Toda nekatere delavske množice še niso dosepele do tega važnega spoznanja, nekatere so ga pa zavrgle v tisti strastni vihri, ki je završala preko zemlje z vojno in po vojni.

Resnica pa ostane resnica, naj so v zraku kakršni koli bacili in v dušah kakršne koli strasti. Delavstvo si mora pridobiti politično moč in v ta namen zgraditi močno politično organizacijo. Vse špekuliranje s triki, s katerimi naj bi se preslepili kapitalisti in dobili oblast v roke tisti, ki nimajo moči, so zapravljanje dragocenega časa. Čim prej jih pomeče delavstvo med staro šaro, tem bolje bo zanj. Tem prej se bo lotilo tistega dela, ki mu edino zanesljivo prinese uspeh.

Lokomotive—glavno vprašanje za Rusijo.

Piše Michael Farbman.

"Transportna kriza je najbolj nespravljljivi, trgovatni in drzni sovražnik, na katerega je naletel doslej zmagoviti ruski proletariat."

To je tipični stavek iz uredniških člankov komunističnih listov, ki prigovarjajo ljudstvu, da naj vloži največji napor in največjo silo za obnovitev železnice. Promet daje v resnici ključ vsej situaciji. V največji meri je zakrivil živčno in kurivno krizo polom transporta. Produkcija, razdeljevanje, da tudi upi na zatiranje epidemij — vse je odvisno od transporta. "Lokomotive!" je zategadelj tudi najglasnejši današnji klic v Rusiji. Situacija na ruskih železnicah postane kmalu predmet diskuzij v vseh deželah in v mednarodnem trgovskem svetu.

Polom ruskega dopravnega sistema je očitno povzročilo propadanje produkcije tekom svetovne vojne in revolucije. Krivda pada pa v prvi vrsti na nesposobno carsko vlado, ki je poizkušala kljubovati finančni krizi, sledeči rusko-japonskemu konfliktu, z znižanjem izdatkov za gradnjo železnic. Obsežni projekti za razširjenje železniškega sistema so se opustili, a kar je bilo še hušje: Program za obnovo vozniških sredstev se je reducirail približno za dve tretjini. Proti 1.300 lokomotivam, zgrajenim leta 1906, je bilo v dobi nasledujočih sedmih let zgrajenih le poprečno po 500 na leto. Leta 1913 je bilo izdelanih komaj 311 lokomotiv. Rusija je vsled tega vstopila v svetovno vojno s prekomerno znižanim voznim materialom, kar je pospešilo polom transportnega sistema. Na nesrečo je politika železniškega ministra Vuhlova zadela ravno tako sredstva za popravo voz-

nih sredstev. Vuhlov je odrekel vsak kredit za ohranitev opreme in za obnovitev mašinerije v delavnicah in je ustavil načrte za zgradbo velikih modernih delavnic za popravo lokomotiv po velikem merilu.

Leta 1914 je imela Rusija manj kakor 20.000 lokomotiv na železniškem sistemu, obsegajočem več kakor 64.000 verst. Od tega jih je bilo 7 odstotkov več kakor 40 let starih, deset odstotkov več kakor trideset, šest odstotkov več kakor dvajset let, devet trideset odstotkov več kakor deset let, in le osem trideset odstotkov manj kakor deset let. Pred vojno je znašala povprečna eksistenca lokomotive v Rusiji petindvajset let, dvakrat toliko kolikor v Zedinjenih Državah. Toda tekom vojne je bila Rusija prisiljena posluževati se ameriškega sistema intenzivnega izrabljanja lokomotiv. Poklicani železniški strokovnjaki so cenili, da je ostalo od vseh pred letom 1914 zgrajenih lokomotiv le nekaj malega, najbrže ne več kakor 100, nedotaknjenih. Zato je mogoče sedaj jemati le tiste lokomotive v poštev, ki so bile konstruirane ali importirane po letu 1914. Teh je komaj 3.65, včevši 3000 tekom zadnjih let v Rusiji zgrajenih, in 765 v letih 1915 in 1917 importiranih. V okroglih številkah: 4000 lokomotiv je na razpolago za službo za približno 50.000 verst železnice, ali komaj osem lokomotiv na vsakih 100 verst železnice, namesto normalnih trideset.

Te številke same na sebi bi dovolj razlagale polom prometnega sistema. Ali poleg tega je treba jemati v poštev razmere v popravljavnicah. Leta 1914 je znašal normalni odstotek poškodovanih lokomotiv okrog petnajst, medtem ko znaša sedaj skoraj šestdeset. Danes ima Rusija 4.000 lokomotiv v dobrem redu, medtem ko jih je 6.000 potrebnih poprave. Vsa energija uprave se vloga v popravilno delo. Sklicujejo se vsi delavci — železniški prav tako kakor drugi kovinarji. Posebne premije se dovoljujejo za popravo lokomotiv in tovornih vozov. Največja vaba je v načelu, da se sme lokomotiva porabiti za eno pot z vlakom za dovoz živeža, ki se razdeli med delavstvo, zaposleno pri popravi vlaka. Pogoji pa je, da se mora izvršiti poprava vlakov, vagonov in lokomotiv z delom čez čas. Po zadnjih poročilih se je sovjetski vladi že posrečilo ustaviti naraščanje odstotka pokvarjenih lokomotiv. Medtem ko so pričele posebne popravilnice z delom po vsej deželi, upa vlada, da ji bo mogoče tekom prihodnjih mesecev popraviti večino pokvarjenih lokomotiv.

Druga briga vlade je, da se poveča učinkovitost črt. Po zadnjih poročilih je naraslo število tovornih vozov z živčjem v zadnjih štirinajstih dneh za 45 odstotkov. Število naloženih vozov, stoječih negibčno na postajah, je padlo za 16 odstotkov tekom prve polovice februarja, in za 52 odstotkov v drugi polovici.

Transportna kriza je pa kljub temu nadvse resna in ostane taka, dokler ne dobi Rusija mnogo novih lokomotiv.

Ali jih more Rusija zgraditi sama, ali je odvisna od Zedinjenih Držav in od ostale Evrope, da jih dobi? To vprašanje sem predložil vsakemu strokovnjaku, katerega sem mogel doseči. Odgovor se glasi v

večini slučajev, da bi Rusija lahko dobila 2000 lokomotiv od Zedinjenih Držav in drugih dažel in bi ji bilo na ta način mogoče prej premagati prometno krizo; toda vsa njena bodočnost je odvisna od njene sposobnosti, da premaga situacijo.

Kar se tiče sposobnosti Rusije za stavbo novih lokomotiv, so zanimive sledeče številke: Na 50.000 verstah železnice potrebuje Rusija 15.000 lokomotiv, ali trideset na vsakih 100 verst. Tudi če bi se popravile vse pokvarjene lokomotive, potrebuje še 5.000 nadaljnjih. Po zelo skrbnih preiskavah leta 1913 so bile ruske parostrojne delavnice sposobne producirati kvečjemu 1.800 lokomotiv na leto, medtem ko je znašalo število onih, ki so se obrabile med tem časom, 1.300. Na ta način je znašala maksimalna letna proizvodnja 500 lokomotiv. Torej bi bilo treba za zgradbo potrebnih 5000 lokomotiv deset let.

Mnenje o tem, ali so številke preveč optimistične ali preveč pesimistične, se razhaja. Nekateri so prepričani, da bo trajalo dvakrat tako dolgo, preden se spravi prometni sistem v red, dočim so drugi mnenja, da se poveša produkcija najmanj dvojno tekom prihodnjih dveh let. Še drugi pa upajo v radikalno izpremembo ruskega prometnega sistema z elektriziranjem železnice.

Korespondenca tajništva.

Tajništvu J. S. Z.: Prosim, raztolmačite mi na kratko zgodovino Zedinjenih držav, to je odkritje Amerike, njeno revolucijo in boje ter poznejši razvoj. — F. Ž., Sopris, Colo.

Na kratko raztolmačiti zgodovino Zedinjenih držav ni tako enostavno, kajti ta zgodovina obsega več knjig. Kar bi se dalo na kratko povedati, je sledeče:

Pobuda za raziskavanje nove zemlje ima svoje zgodovino v trinajstem stoletju, ko je vodila Evropa križarske vojne z Azijo, da dobi v posest dežele, kjer se je po cerkveni zgodovini razvijalo prvotno krščanstvo. Ljudje, ki so se udeležili teh vojn, so prišli v dotiko z orientalskimi izdelki, to je blagom, ki je bilo tedaj evropskim deželam popolnoma tuje. Ker so se jim ti izdelki dopadli, so jih začeli zamenjavati z evropskimi, in tako je prišla Evropa v trgovske zveze z Azijo. Da se ta obrt razvije tudi na Japonsko in Kitajsko, a je bilo prenevarno potovati v te kraje po suhem, ker je na vseh koncih in krajih vladalo tolovajstvo, so začeli iskati potov do teh krajev po vodi. Iskati so začeli vzhod.

V tistih časih je živel v Lisboni na Španskem sin italijanskega mornarja iz Geneve, Krištof Kolumb. Kot vnet mornar je preračunal, da mora pot na vzhod držati proti zapadu. Ker ni imel sredstev, da bi podvzel pot in odkril nov svet z vode, je prosil špansko kraljico, naj mu da ladjo, moštva in denarja. Kraljica in španski dvor so se Kolumbovi nameri upirali in posmehovali, češ da je načrt neizvedljiv, toda končno je kraljica privolila in je dala Kolumbu tri ladje in moštvo za ekspedicijo.

Imena teh ladij so bila: Santa Maria, Pinta in Nina.

S temi tremi ladjami je odplul Krištof Kolumb iz španskega pristanišča Paolos dne 3. avgusta 1492. in je došel dne 11. oktobra istega leta po zelo mučni in nevarni vožnji v mehiškanski zaliv blizu otoka Kuba. Na poti so njegovi mornarji prigovarjali, naj se vrne, in ker ni hotel, so ga hoteli vreči v morje. Ko se je izkrcal, je našel na zemlji temnordeče ljudi in jih je imenoval Indijance, ker je mislil, da je odkril vzhodno Indijo. Zemljo, ki jo je odkril, je nazval San Salvador, ali po naše "sveti rešitelj". Pozneje je došel na otok Kubo. Kmalu nato se je vrnil s svojim moštvom v Španijo, kjer je bil sijajno sprejet. Novica o odkritju nove dežele se je bila kmalu raznesla po vsi Evropi, in odslej je bilo na poti proti zapadu vedno več novih raziskovalcev.

Kakor Španija, tako so začele odslej pošiljati svoje vojaške ekspedicije v to smer tudi Francija, Anglija, Danska in Portugalska. Nekatere teh ekspedicij so zavzele bolj severnovzhodno smer in so prišle vsled tega na vstočnejše kraje nove zemlje. Kolonijalno naseljevanje je bilo s tem odprto. Da so prišli pozneje pri tem naseljevanje ljudi navzkriž interesi raznih vlad, ki so ščitile interese svojih kolonistov, se razume samo po sebi. Tako so si bile v laseh Španija in Portugalska.

Posledica teh notranjih bojov, bodisi s kolonijalnimi vladami samimi ali Indijanci, ki so imeli tudi večkrat sporek z naseljenici, ki so prišli kar meni nič tebi nič v njihovo deželo, je bila, da je Anglija, ki je bila že takrat prva na vodi, zasedla malone vse istočne kraje, izvzemši Mehiko in pa otoke Kubo in Portoriko, ki so ostale pod špansko hegemonijo. Nekatere države si je ohranila Francija, te so bile zlasti na jugu in v sedanji Kanadi.

Medtem je začelo ljudstvo v kolonijah razvijati poljedelstvo, kakor tudi nekatere primitivne industrije. Zlasti je cvetela produkcija svinca, pridelovanje čaja in tobaka, izdelovanje papirja itd. Angliji se je sedaj zdelo potrebno, da vpelje na razne izdelke davke pri izvozu in uvozu. S tem načrtom v zvezi je izdal angleški kralj Jurij odlok, da se ta davek vpelje za vse severno ameriške kolonije, in da se vse blago, na katero je razpisan davek, pa ni plačan, zapleni. Ta odlok je nemalo razburil vse ljudstvo v koloniji in protesti so se slišali v Londonu iz vseh krajev Severne Amerike. Ker niso imeli kolonisti v angleškem parlamentu nobenega zastopstva, jim ni šlo v glavo, zakaj naj plačajo na svoje izdelke davke. Toda vsi protesti niso nič pomagali. Anglija je ostala pri svoji zahtevi. Ko je kralj uvidel, da so kolonisti svojeglavi, je poslal na vsa ameriška obrežja, koder se je izvažalo blago, bojne ladje, ki so patrulirale in stražile, da se ni izvažalo blago. Vzlic tem stražam se kolonisti niso podali angleškemu kralju. Tako je prišla na površje zgodovinsko znana afera "Boston tea party", katere zgodovina obstaja v tem, da se je nekoliko kolonistov napravilo v indijansko obleko in so prišli na neko ladjo, ki je stala v bostonskem pristanišču, polna zaplenjenega čaja ter so več čaja zmetali v morje, rajši kakor pa da bi prišel v roke angleški vladi. Ta nastop kolonistov je kralja Jurija tako razkačil, da je napovedal kolonistom vojno. Ko so

bili kolonisti o tem obveščeni, so imeli inteligentnejši krogi takoj posvet in so začeli organizirati proti angleški vladi odpor, medtem so pa poskrbeli, da se zasnije načrt za samostojno vlado in da se ocepijo od Anglije.

Tako je prišlo vsled teh dogodkov dne 16. junija 1776. med ameriškimi kolonisti in angleškimi četami pri Bunker Hillu v Bostonu do prvih spopadov. Ker so bili kolonisti v manjšini, so bile njih čete za enkrat poražene. To je bil začetek nadaljne revolucije, ki se je končno zaključila s porazom Anglije in neodvisnostjo Amerike.

Medtem, ko se je razvijal boj na vseh frontah, pa je provizorična vlada, ki se je bila ustanovila, sklenila izdati Izjavo neodvisnosti. Ta izjava, ki sta jo na priporočilo nove vlade spisala Thomas Jefferson in Benjamin Franklin, je bila podpisana dne 4. julija 1776. Ta dan je ostal v zgodovini Amerike eden najvažnejših, in ga ameriško ljudstvo slavi sedaj kot dan neodvisnosti.

Uporna vojna proti Angliji je trajala od 16. junija l. 1776. do leta 1783, torej celih sedem let. Predaleč bi nas vodilo, če bi hoteli opisati vse dogodke, ki so se odigrali v tej dobi bojov za ameriško svobodo in neodvisnost od Anglije. Mimogrede naj omenimo le imena nekaterih važnejših državnikov in generalov, ki so vodili vojno. Poleg George Washingtona, ki je bil poveljnik vsem armadam, so se odlikovali zlasti gen. Gates, gen. La Fayette, gen. Green, gen. Marion, admiral Jones, Boone, Robertson, Sevier in Clark.

Po končani revoluciji se je vrnil George Washington v Mount Vernon, kjer je bil proglašen za prvega izvoljenega predsednika Zedinjenih držav dne 14. aprila 1789. Prva naloga kongresa je bila tedaj sprejeti ustavo. To ustavo je sprejel kongres prvo sredo v marcu leta 1789.

Kmalu po revoluciji se je bila dežela oddahnila in je začela z živahno rekonstrukcijo. Zlasti se je začela razvijati na jugu bombažna industrija, za katero so razni angleški trgovci s sužnji uvažali afriške črnce. Ti črnci so bili popolna last gospodarjev, kakor na primer voli, krave, konji in druga domača žival. Dobili so hrano, stanovanje in obleko, kakor se je zdelo gospodarjem z ozirom na zdravje sužnjev potrebno.

Unija je začela rasti, kajti kmalu po revoluciji so se ji pridružile razne države na vzhodu in jugu, nekatere je pa Unija odkupila od Francije in Španije. V tej dobi o se pojavili tudi razni iznajditelji. Tako je na primer leta 1830 Peter Cooper modeliral prvo lokomotivo v Philadelphiji. Leta 1803 je Robert Fulton vpeljal na ladje paro, in od tedaj so se razvili parniki. Nekoliko pozneje je S. F. B. Morse izumil telegraf, ki je pa vsled poteškoč, na katere je naltel, ker mu ni hotel nihče priznati vrednosti telegrafiranja, prišel v veljavo šele leta 1844; od tedaj imamo po vsem svetu telegrafno zvezo.

V tej dobi so se pojavili na kontinentu tudi razni raziskovalci, ki so iskali po Californiji, Coloradi in Oregonu zlato, bakreno, železno in drugo rudo.

Znamenitejši med drugimi so zlasti David Crocker, John C. Freemont in Kit Carsen.

Med državniki in učenjaki imamo poleg Jeffersona in Franklina tudi J. C. Calhouna, Patrick Henryja, Henry Claya in Daniel Webstra. Zlasti so nekateri teh državnikov imeli v prvi polovici 18. stoletja mnogo opravka z vprašanjem črnega suženjstva, ki je evetelo po vseh južnih državah. Kot taki so morali voditi večkrat v sporih, ki so nastali, pogajanja. Na severu, kjer je bila druge vrste industrija, ni bilo črnega suženjstva, in ker je to slabo vplivalo na trg v izmenjavi blaga, je bil sever zato, da se črno suženjstvo odpravi. Toda južne države so stale na stališču, da se tiče suženjsko vprašanje edino južnih držav, ne pa severnih, in da vsled tega severne države nimajo pravice vtiikati se v zadeve juga.

Ker se s kompromisi ni dalo nič doseči, se je leta 1850. razvila na severu republikanska stranka. Eden največjih zagovornikov za odpravo suženjstva je bil Abraham Lincoln.

Abraham Lincoln je bil rojen v Kentucky in je bil sin priprostih staršev. Do dvajsetega leta je bil navaden delavec na polju, v trgovini, na vodi itd. Šole je imel zelo malo. Toda ko je odrasel, je imel veliko veselje do čitanja. Čital je vse, kar mu je prišlo pod roko. Najrajše je čital ameriško zgodovino, v kateri se je seznanil z raznimi deli zaslužnih mož. Ker ni imel denarja, si je knjige izposojeval. Po dvajsetem letu, ko je imel za seboj že mnogo trdih izkušenj iz življenja, se je posvetil šoli in je postal advokat. To je dosegel z velikimi težavami in poleg vseh vrst dela, ki ga je moral opravljati, da se je mogel izsolati. Ko je dobil diplomu, je odprl svojo prvo pisarno v Springfieldu, Ill. Kot advokat je dobro uspeval in se je kmalu seznanil z vsemi znamenitejšimi advokati v državi. Posledica tega poznanstva je bila, da ga je republikanska konvencija, ki se je vršila v Chicagi leta 1860., nominirala za kandidata republikanske stranke. Agitacija proti črnemu suženjstvu je postajala čezdalje živahnejša, in ko je bil Lincoln izvoljen za predsednika, je mnogo južnih držav pretilo, da izstopijo iz Unije. Nikakor niso hotele dopustiti, da se v to vprašanje mešajo severne države.

In tako je prišlo, da so že, predno je nastopil Lincoln predsedništvo, začele nekatere južne države izvajati svoje grožnje v praksi, in se organizirati v svojo zvezo, takozvano "konfederacijo ameriških držav". Za to novo zvezo so si izbrale za predsednika Jeffersona Davisa. Na ta način so pričakovale, da se pridružijo tudi Kentucky, Maryland in Delaware, ki se pa niso odzvale, ampak so ostale zveste Uniji.

Razburjenje je nastalo velikansko. Mnogi so izražali mnenje, da bi bilo treba v tako važnem času večjega moza, kakor je bil Lincoln. Toda vzlic tej nezaupnosti je bil Lincoln popolnoma kos svoji nalogi, kakor je pokazal pozneje.

Ko je bil Lincoln vpostavljen za predsednika, je trajala že trinajst dni civilna vojna. Vojna sama, ki je trajala od leta 1861 do leta 1865., ima zelo zanimivo zgodovino, o kateri tukaj ni mogoče razprav-

ljati na široko. Končno je bil jug poražen in Unija ohranjena.

Abraham Lincoln je v tej vojni odpravil črno suženjstvo in izposloval, da so postali črnici svobodni državljani.

Izjava, ki daje črneem državljansko pravico, je bila svrejeta 1. januarja leta 1863 in se imenuje "Emancipation proclamation".

Civilno vojno, ki se je začela leta 1861., ter končala 9. aprila 1865., so vodili na strani Unije general Grant, na strani konfederacionistov pa general Robert E. Lee. Druga važnejša generala na strani Unije, ki so bili podrejeni generalu Grantu, sta bila general William Tecumsh Sherman in Philip Sheridan; na strani konfederacionistov pa Thom J. Jackson in J. E. B. Stuart. (Konec prihodnjič.)

Med našimi ljudmi.

Ni ga težjega dela, kot je agitirati za socializem. Pridobiš člana v organizacijo, naroči se na list, potem pa pričakuje, da zavlada vsaj 14 dni po njegovem pristopu v socialistično organizacijo nov red. Ampak čez 14 dni je še vse tako, kot je bilo. To mu postaja sumljivo. "Če me le ni agitator prevaril?" si misli. Nič ne pomeni, da mu ni nihče obljuboval spremembe družabnega reda v 14 dneh. On je prepričan, da mora ravno zato, ker je tudi on postal član soc. armade, v najkrajšem času zavladati nov sistem; — kakšen, o tem ni niti sam na jasnem. Ampak v tovarni ali rudniku ga priganjajo dalje, če prosi za povišanje, dobi neprijazen odgovor, če izreka svojo nezadovoljnost preveč glasno, ga odslove. Na vsak način je nekaj narobe s tem socializmom. Pa se potoži prijatelju in oba prideta do zaključka, da so jih voditelji tam nekje, — ravno kje, tega tudi ne vesta — prodali, prav resnično prodali. To je že večkrat slišal od raznih ljudi pri delu, in tudi v salunu je čul, ko so se pogovarjali o tem. Za vse gorje, za vse neprilike bosta potem dolžila kot krivce voditelje, kjerkoli se že nahajajo taki ljudje, ki imajo ta prijazni naslov.

Veliko ložje je agitatorjem v službi kapitalizma. Njihov posel je vzbujati nezaupanje delavstva proti tistim, ki mu žele pomagati. Pripovedujejo, kako se vozijo v avtomobilih, živijo v palačah in na južino hodijo v razkošne hotele. Na eni strani vlečejo ti agitatorji, ali če hočete, voditelji, dolarje iz delavskih žepov, na drugi strani pa dobe še mastno podkupnino od družb, ki lastujejo tovarne in rudnike. Samo zato je na svetu tako hudo, ker ni "tapravih voditeljev, see". Revolucije je treba, samo s puntom se še kaj opravi. Ampak vruga, kdo naj gre prvi s koso ali krampom na ulico? "O, bodo že kje začeli." In domovina je rešena.

Še vse boljše je biti farovski agitator. "Gotovo je slabo na svetu, ampak kdo je tega kriv, ako ne socialisti? Vidiš, to je tista stvar, ki ti srka mozeg, krade dolarje ter te izkorišča na vse načine. To so ti izdajalci, ti rdečkarji. Hišico ti bodo vzeli in jo razdelili, tistih par dolarjev, ki jih imaš shranjenih, ti bodo zaplenili, če imaš dva para čevljev, bodo boljše

vzeli — in kar je najhujše, tudi tvoja žena ni varna pred njimi." In človek se vstraši za svoje male prihranke in za par čevljev, ki jih nosi ob pedeljah. Čul je že toliko slabega v cerkvi, od bosov, v listih, o socialistih in kar je najhujše, vse bodo vzeli. Socialisti imajo težavno delo. Boriti se morajo najbolj s tisti, katerim hočejo dobro, katere hočejo rešiti iz današnjih mizernih razmer. Boriti se morajo s kapitalizmom, z verskimi sektami in z ignoranco v svojih lastnih vrstah. Jaz spoštujem naše agitatorje, ki delajo pri grajenju socialistične organizacije. Agilni ljudje so to in bi lahko svoje energije porabili za svojo osebno korist; ampak to so ljudje, ki delajo rajši za splošnost, v korist meni in tebi, prijatelj.

Kakšne težave imajo socialisti s svojimi listi, to razumejo le tisti, ki imajo natančnejši vpogled v upravo naših publikacij. Ampak masa, tista masa, katerim so ti listi namenjeni, ne razume tega, pa podpira rajša vse druge liste, kakor pa socialistične. Vsakdo, ki je že kdaj nabiral naročnike za naše liste, bo to potrdil.

Poglejte, koliko lažje je delati katoličanom za svoje liste. "Za vero se gre," pravijo, "in treba je, da nam pomagata." Pa lete desetaki in stotaki, da je veselje. Uredništvo pa ne obljubljuje požrtvovalnim vernikom drugega, kakor da jim povrne dobri Bog vse, kar store za sveto vero. Kako lahko je napraviti take obljube; vse obveznosti bodo poravnane šele po smrti, nekje v nebesih, kjerkoli se že nahajajo. Naš gospod na primer pobirajo dosmrtno naročnino, berejo maše za naročnike, neki dobri rojak jim je zapustil 500 dolarjev za njihove liste, dasiravno bi bilo Bogu bolj dopadljivo, ako bi bil teh pet sto dolarjev zapustil ženi in deci, ki so v potrebi; prodajajo šifkarte in pošiljajo denar v domovino, prodajajo maše in agitirajo za nabiranje prispevkov v podporo listom, ki so njihova last. In čisto dobro se jim godi na tem svetu, po zaslugi neumnih ljudi, ki mislijo, da se jim bo dobro godilo šele "na drugem svetu". Gospod imajo shod vsako nedeljo, največkrat po dva, kjer ne delajo drugega, kakor vodijo agitacijo zase, za svoje liste in svoj žep. Ljudje pa dajejo, en tisočak, dva tisočaka; in to se ponavlja in ponavlja. Nikomur ni dovoljeno ugovarjati; priklanjaj se, veruj, moli in poslušaj! Taki so ukazi našega gospoda, "smehljajočega lisjaka". "Dobri Bog naj vam povrne za vse, kar ste storili za našega ljubega Ježuščka", pripovedujejo svojim ovčicam. Ljudje verjamemo, ker v svoji zaslepljenosti ne vedo, da ne dobi Ježušček nič, ker nič ne potrebuje, pač pa gre vse v prid pa stirju neumne črede in sistemu, ki jo zaslužnjuje.

Niso vsi ljudje taki, ampak dovolj jih je, da so velika coklja na vozu na potu k napredku.

Imamo veliko "naprednih ljudi", ki ob vsaki priložnosti povdarjajo svojo naprednost. V čem je njihova naprednost? V tem, da ne hodijo v cerkev. To so ljudje, ki so brez koristi za napredek in ravno tako za cerkev. Velika masa indiferentne materije so. To sta dva polja, kjer delajo naši agitatorji. Težko je to delo, toda prinaša uspehe. Nasprotniki besne, ker čutijo svoj konec, konec izrabljanja in poneumnjevanja.

K. T.

Odmevi.

Glasneje kakor kdaj poprej se sedaj razlega klic: "Proletarci vseh dežel združite se"; mesto tega pa dobiva razdruževanje vedno ostrejša oblike. Nove stranke nastajajo, novi voditelji se oglašajo kot pro-roki srečnejše bodočnosti in pozivajo mase, naj jim sledi. Posledica je boj med frakcijami, ki se v nekaterih krajih bije tudi z orožjem v roki, proletarijat proti proletarijatu — za rešitev človeštva izpod današnjega sistema.

Sloga zaveznikov, v vojni proti bivšim centralnim silam se ruši na vseh koncih in krajih. Njihova pariška konferenca si je zadala nalogo ustvariti podlago za trajen mir, posejala pa je kali za boje, ki bodo trajali desetletja.

Vojne mornarice in armade kapitalističnih držav se jačajo in militaristični moloh požira nove milijarde. Še se bodo rušila mesta, podirali mostovi in uničevala polja. Še bodo padali ljudje na bojiščih, lakota in epidemične bolezni, spremljevalke vojn, pa bodo pobirali druge, zadej za bojnimi črtami.

Slovenci, Hrvati in Srbi še niso en narod, in o kakem posebnem prijateljstvu med njimi danes še ni sledu. Bandero, ki so ga dali narediti pristaši famozne krfske deklaracije za jugoslovansko zastavo, leži sedaj nekje zaprašeno; ljudje, ki so znali govoriti samo še jugoslovanski jezik, so pa zopet postali Slovenci, Hrvati ali Srbi.

Med bratskim češkim in slovaškim narodom pride večkrat do dejanskih spopadov. Med Poljaki in Rusini se vrše boji, ravno tako še vedno pride do spopadov med Čehi in Poljaki. Okoli sovjetske Rusije se še nadaljujejo bitke in blokada proti tej državi se vodi dalje. Mohamedanski verniki se zbujaajo in organizirajo za boj, ki ga že vodijo proti imperialistični ekspanziji Anglje, Francije in Grške. Japonska je iz prijaznosti do Rusije okupirala Vladivostok.

Vse vlade, mesta in različne organizacije se bore proti draginji in profitarjem. Draginja pa narašča vsak dan. Vrše se preiskave, in komisije potem poročajo, da je res nekaj takega, kar imenujemo draginjo. Štrajki se prepovedujejo, sprejemajo se zakoni proti njim, štrajkov pa je vedno več. Po zbornicah in listih grome proti profitarjem, žugajo jim ž občutnimi kaznimi, toda profitarji dihaajo čisto mirno in si kupičijo nove milijone.

Od ljudstva pravilno izvoljeni zastopniki se izključujejo iz zbornice v državi, kjer stoji kip svobode, znan vsemu svetu, pusti se pa sedeti v senatu zastopnik, ki si je kupil sedež.

V tej republiki se vrši sedaj strasten boj med kandidati za predsedništvo in v tem boju se zapravljajo stotisoči. Kdo jih plača? Delavci ne, pač pa tisti, ki jih imajo. Denar, vložen v take kampanje,

smatrajo za vloge, ki se morajo obrestovati. In obrestovale se bodo vse dotlej, dokler bo ljudstvo pošiljalo na odgovorna mesta ljudi, ki so jih postavili za kandidate privatni interesi.

W. G. Lee, predsednik ene železničarskih unij, ki šteje 200.000 članov, je izjavil, da bo deloval za izvolitev generala Wooda za predsednika Zedinjenih Držav. Wood je republikanec, znan kot velik nasprotnik organiziranega delavstva. Celo mnogo republikanskih politikov mu očita, da je v službi ameriških velekapitalistov, ki delujejo na vse kriplje, da dobi nominacijo za predsedniškega kandidata na republikanski listi.

Predsednik in ostali odborniki unije uslužbencev poulične železnice v Chicagi, ki šteje okoli 12.000 članov, so se izrekli, da bodo podpirali kandidaturu illinoškega governorja Lowdena za predsednika Zedinjenih Držav. In Gompers? Kakor dosedaj, tako bo tudi pri bodočih volitvah delal z devizo: "Nagradi prijatelje delavstva in kaznuj njegove sovražnike."

Skoro vsa Evropa trpi na pomanjkanju najpotrebnejših sredstev za prehrano in oblačenje svojega prebivalstva. Promet je desorganiziran. Mnogi kraji so opustošeni, mesta razdejana in med ljudstvo se je naselil obup.

Tisti, ki so zanetili vojni požar, niso pričakovali, da zapusti tako grozne posledice. Pet let se je rušilo, in vse države, zapletene v vojno, so izrabljale vsa sredstva, vso moderno tehniko, za destrukcijo. Danes kličejo po rekonstrukciji; toda vojna je kakor požar: pogori mesto, v par dneh ga uniči plamen, gradnja pa vzame veliko več kot par dni. Ampak mesto je lepše in boljše kot pred požarom.

Temna slika se razgrinja pred nami in pesimisti obupavajo. Vprašujejo, kje je civilizacija, v katero so verjeli, kje je bratstvo med narodi, o katerem so slišali. Primerjajo današnjo tehniko z ono pred stoletjem, vidijo razliko, pa se čudijo, kako da je človeštvo v svojih instinktih ostalo še ravno tako, kakor je bilo pred stoletjem. Le nekoliko rafiniraneje se po-stalo. Tatvine se vrše, kakor so se vršile. Če je velika, jo imenujejo poneverba. Ako podjarmi država tuje teritorije, imenujejo to aneksijo; aneksije, ki so se zgodile pred stoletji, imenujemo rop. Razbojniki, ki so se še pred nedavno dobo skrivali v gozdih in skritih krajih, žive danes v hotelih in nastopajo kot kavalirji. Izkoriščevalci ljudstva so tudi danes cvet družbe, kakor nekdanj, ljudstvo pa je drhal, ki jo je treba krotiti, kadar postane nemirna.

Da, tehnika je zadnjih petdeset let napredovala z neverjetno brzino: barbarski instinkti, ki jih ima človeštvo v sebi od najprimitivnejših časov, pa ne izginejo sporedno z napredkom tehnike in tega, kar imenujemo kultura. Iz človeka napraviti res človeka bo še dolg proces. Resničen napredek človeštva je samo tolik, za kolikor je razum, in s tem vera v pravičnost, izpodrinil primitivne instinkte sovraštva in

sebičnosti. Naloga nadaljevati to delo je dana socializmu. Kapitalizem, s svojimi priveski imperializma, draginje, korupcije itd. dokončava svojo vodilno vlogo. Svet je v kaosu, kakršnega še ne pomni moderna zgodovina. Na njegovih razvalinah se bo polagoma gradil nov red, socialističen red. Ne pride jutri, ne drugo leto, ampak stopnjema, ker je tako določeno v evolucijskem zakonu.

F. Ze.

Čudni slučaji.

Pod naslovom "Čudni slučaji, ki se pripete ladjam, vozečim meso in maslo iz Argentiniije," objavlja Alfred W. McCann, znan strokovnjak za živila, v zadnji "Reconstruction" članek, ki se bavi z nekaterimi res čudnimi slučaji, vrednimi, da bi se z njimi seznanila tudi širša javnost.

V uvodu omenja, da je dne 3. februarja Filip Manson, predsednik Pacific and Eastern Steamship Co. zahteval od senatnega trgovinskega odseka preiskavo urada, znanega pod imenom United States Shipping Board, češ da so nekateri njega člani namenoma povzročili izgube, hoteči diskreditirati vladno upravo javnih potrebščin. Med drugim je trdil, da se je pri gradnji ladij izdajalo po tri do štiri dolarje, kjer bi bilo treba enega dolarja. Zaradi nepotrebne izpremembe načrtov je prišlo 246.500 ton jekla v vrednosti \$16.500.000 v staro železo.

V Washingtonu — pravi McCann — so se smejali tem tožbam in nič se ni zgodilo. Med tem pa se je primerila cela vrsta skrivnostnih slučajev, katerih vrhunec je bil potop hladilnega parnika "Moccasin" dne 2. marca 1920.

Leta 1914 je bil U. S. Shipping Board pozvan, da naj da zgraditi hladilne parnike, edino znano sredstvo za morski transport skazi podvrženih živil kakor meso, maslo, jajca i. t. d. Shipping Board je zadrževal to nujno delo. Ko se je prepozno sklenilo graditi take parnike, za denar ljudstva, so se izdelale najslabše barke, ki so se kdaj rogate kakšnemu pristanišču. Hladilne naprave so bile take, da so živila gnila namesto da bi se konservirala, čolni so vozili komaj po štiri vozle na uro, konstrukcija je bila tako zanikrna, da je bilo treba ladjo za ladjo vzeti iz prometa z velikanskimi izgubami za vlado, in uvedle so se piratične cene, ki so uničevale ameriško trgovino in branile ameriškemu trgu živila, katerih prihod bi bil znižal blazno navite cene.

Za zgled podaja McCann nekatere slučaje. Neponset z zmrzlim mesom za Evropo je morala pristati na Kanarskih otokih meseca januarja 1920 kot nesposobna za plavbo. Meseca februarja je nadaljevala svojo vožnjo do Bremerhavena, kjer se je, medtem ko so razkladali njen tovor, na skrivnosten način potopila. Očitno je meso pod vodo.

Ladja Polar Sea je morala biti meseca januarja s tujo pomočjo potegnjena do brazilске obale, potem ko so njen tovor pometali v morje.

Ladja Moccasin je pod ameriško zastavo vozila potnike in tovor med New Yorkom in Argentiniijo. Bila je prva ladja, ki se je dotaknila kakšnega juž-

no ameriškega pristanišča na atlantiški strani izza leta 1848, ko je bila stara "California" jadrjala okrog rta Horn. Ko je zapustila New York, je bilo takoj videti, da jo bodo nekateri importerji argentinskega mesa in masla porabili za dovoz argentinskega prebitka v Zedinjene Države. Preden je zaplula skozi ožino na svoji prvi poti proti jugu, je bilo naročenega prostora za 250 ton argentinskega mesa in za 2.000 zabojev argentinskega masla.

V Argentini je dovolj govejega, koštrunovega, ovčjega mesa in masla za dvesto milijonov ljudi. Anglija ne jemlje več teh zalog, dasi je tekom zadnjih petih let porabila ves argentinski prebitek. Zadnje leto so argentinske mlekarne dodale 33 milijonov funtov masla Angliji. Sedaj ne potrebuje Anglija več tega blaga, ki je torej postalo dostopno Ameriki. Anglija ne potrebuje več argentinskega govejega, koštrunovega in ovčjega mesa, ker dobiva vse, kar potrebuje, iz Avstralije, Nove Zelandije in Afrike čez rt Town.

Argentinska živila v Argentini ne morejo vplivati na visoke cene živil v Zedinjenih Državah. Edini način, da pridejo sem, je na hladilnih ladjah.

Vpričo neprodanega vojnega mesa, ki ga je nagromadil vojni oddelek, in vpričo prenapolnjenih privatnih skladišč so visele visoke cene dolgo na tenki niti. Prihod argentinskega mesa bi očitno pretrgal to nit in zlomil tudi trgu hrbtnice. Privatni interesi, ki bi hoteli uničiti zvezo s hladilnimi ladjami med preobilnimi zalogami Argentini in ogromnimi usti Zedinjenih Držav, ne bi mogli doseči tega namena bolj uspešno, kot so storili čudni "slučaji" zadnjih mesecev njim v prid.

Predvsem je bilo ladji Moccasin dovoljeno odpluti brez pregleda od strani Shipping Boarda. Zakaj ni bila pregledana? Na poti v Buenos Aires, ko je bila prisiljena pristati v Rio de Janeiro, se je poročalo, da ima sitnosti z ohlajevalno napravo. Poročalo se je tudi, da bo stvar popravljena, čim dospe ladja v Buenos Aires. Ko se je zasedrila v Buenos Aires, se ni storilo nič in naročeni prostor za meso je bil odpovedan. Namesto da pripelje v Zedinjene Države meso s kosmatim dobičkom \$100.000, so jo naložili z alfafinim semenom ob čisti izgubi \$16.460. Komaj je ladja dospela zopet v Zedinjene Države, je poslal U. S. Shipping Board nenavadno poročilo senatu o nesrečnem značaju ladjinega vedenja; senatu je bilo rečeno, da bi bila izguba še mnogo večja, če bi se všteli stroški za obrabo, obresti, zavarovalnino i. t. d.

Štiriindvajset dni po Mansonovih obtožbah je čitala vsa dežela poročilo iz Washingtona, da so senatorji in poslanci z velikim zanimanjem izvedeli, da se je prvo potovanje ladje Moccasin pod kontrolo vlade ponesrečilo. "Ta neuspeh," je dejalo poročilo, "je posebno zanimiv, ker se nanaša na vse vprašanje o dispoziciji z nekdanjimi nemškimi ladjami. Mislijo, da bo ta obžalovanja vredni rezultat imel znaten vpliv na kongres pri odločanju o vprašanju vladne uprave. Zdi se, da se je zadnji teden zasukalo mišljenje med senatorji in poslan-

ci, ki jih je bila vznemirila agitacija proti namenu, da se prodajo ladje privatnim interesom?

Dovtip tega poizkusa, da se prevari kongres, tiči v trditvi, da je prišla ladja Moccasin, hladilna ladja, namenjena za transportacijo mesa, s tovorom alfafinega semena, pri katerem je bila možnost njenega dobička omejena na \$30.000, medtem ko znaša možnost njenega dobička pri mesu, za katero je bila zgrajena, \$100.000.

Eno izmed vprašanj, na katera mora kongres dobiti odgovor, se glasi: "Kaj je povzročilo, da se je hladilna naprava na Moccasinu pokvarila?"

Drugo enako vprašanje je: "Zakaj ji je bilo treba pripeljati z veliko izgubo alfafino semenje v New York, in zakaj se je ta izguba v javnosti izrabljala kot argument, da je edina možnost, da se prihrani davkoplačevalcem na stotine milijonov dolarjev, če se izroče drago operiranje vladne ladje privatnim interesom, ki znajo z njimi ravnati bolj ekonomično?"

"Moccasin" je bila nekdanja nemška ladja. Ne more se trditi, da je bila slabo konstruirana; nikdar se ni poklonila na stran kakor mnogo ladij, ki jih je zgradil U. S. Shipping Board; njeno hrbtnišče se ni nikdar zlomilo in ni se potopila na prvi vožnji. Pa pride jutro 2. marca 1920 ob pomolu na kraju ulice Columbia, Brooklyn, kjer je ladja razkladala svoj tovor alfafinega semena. Nenadoma se je začela nagibati na stran, voda je vdrla vanjo in se je začela hitro pogrezati. . . . Tam leži v vodi, ko je preplula vso pot od Argentini s svojim brezprofitnim tovorom alfafinega semena, in z glasom Shipping Boarda trobijo privatni interesi po vsej deželi, da je doprinešen dokaz, da je treba vse vladne ladje prodati.

Tu nastaja za kongres drugo vprašanje: "Zakaj je Moccasin čakala s pogreznitvijo, da so jo prej zapustili potniki? In zakaj se ni pogreznila rajše na morju kakor v svoji mirni postelji?"

McCannova vprašanja so gotovo zelo zanimiva. Da bi se moral z njimi baviti kongres, je eno; drugo je, da bi se morala z njim ibaviti ameriška javnost. Ali ameriška javnost nima te navade. Tudi delavci, ki so velik, takorekoč največji del te javnosti, nimajo takih navad. In zato je mogoče, da vodi vse važne zadeve nekoliko "bossov," večina ljudstva se pa zadovoljuje s tem, da nekoliko pozabavlja in je skoraj vesela, če kmalu pozabi. V najboljšem slučaju mislijo nekateri, da se zgodi nenadoma kakšen čudež, ki napravi konec vsemu slabemu. Prezirajo pa, da se nič slabega ne umakne samo po sebi dobremu, ampak da je za to treba boja, ki more biti le tedaj uspešen, če so tisti, ki ga vodijo, dobro organizirani in sposobni. Organizirati se in napraviti se sposobne je največja nujnost. Pričakovati čudežen preobrat, ki pride s kakšno misteriozno revolucijo ali s kakšnimi nenadnimi zunanjimi dogodki, je prav tako, kakor verjeti v nebesa po smrti.

Reakcionarji bi radi zatrli socializem. V resnici sejejo s tem le seme anarhije. Ali je to njih namen?

Rusija, sovjeti, konservativnost in kupčija.

Če je v Zedinjenih državah kaj konservativnega, je to gotovo Wall Street, o katerem ve vsakdo, da je v New Yorku, da ni lep, ampak da spada vendar med najpomembnejše in v gotovih ozirih najodločilnejše ulice. Ulica velike kupčije je to, ulica, iz katere prihaja pogostoma usoda.

Veliki kapital je konservativen. To je v njegovi naturi. Kakor ne more zajec biti hraber in ne more jazbec dišati po vijolicah, tako ne more Wall Street biti revolucionaren. Ne danes. Kajti naše družabne uredbe so take, da je veliki kapital v glavnem z njimi lahko popolnoma zadovoljen, vsaj s stališča, s katerega je sposoben presojati svoje interese. Na to sodbo se pač ne more prisegati; pravi interesi ljudi, ki kontrolirajo danes veliki kapital, so v resnici lahko vse drugačni, kakor se magnatom zdi. Kot ljudje bi bili nemara v drugačnih družabnih razmerah lahko bolj srečni, varnejši in duševno svobodnejši, kot so v sedanjem sistemu. Toda praviloma se ne more pričakovati, da bi mislili tako, ker so zrastle v svojih razmerah, v katerih se jim je dobro godilo — vsekakor bolje kakor drugim — in ki jih zaradi tega smatrajo za najboljše. Le kakšna izjema med njimi more misliti drugače, toda ena lastovka ne pomeni pomladi in dve tudi še ne.

Veliki kapital je konservativen, in kadar se mu zazdi, da je v sedanjih uredbah kaj takega, kar bi moglo spraviti te uredbe same v nevarnost, postane tudi reakcionaren in zahteva ukrepe, ki naj bi onemogočili vsako izpremembo. Te lastnosti se prav v sedanjih dneh plastično izražajo pred našimi očmi.

Ruska sovjetska vlada je plod revolucije in obstaja za pospeševanje revolucije. Sicer ni v Rusiji vse tako revolucionarno, kakor je bilo pogostoma čitati po raznih časopisih in danes je v deželi prav malo tiste revolucije, s katero so se včasih plašili odrasli otroci. Sovjetska Rusija ima armade na frontah, ali temu pravijo navadno vojna, ki so jo že davno sankcionirali konservativni ljudje kot tradicionalno in posvečeno institucijo. Ali sovjetska Rusija je vsekakor revolucionarna, in če ne bi tam tekla niti kapljica krvi, bi morala biti njena revolucionarnost velikemu kapitalu zoprna kakor hudiču kadilo. Kajti socialno je revolucionarna, in to je lastnost, s katero se niso velefinančni interesi nikdar mogli sprijazniti.

Wall Street in sovjetska Rusija — to se torej po naravi ne vjema.

"Journal of Commerce" je priznalo glasilo Wall Streeta. Od lista ni mogoče pričakovati, kar se tiče Rusije, nič drugega, kakor da bo nasproten sovjetu. Kako naj bi mu bil prijazen? Ali naj da poguma ljudem, ki bi tudi v Ameriki radi imeli sovjete ali kaj podobnega? In če že ne sovjete, pa poddržavljenje in poobčenje vsakovrstnih naprav, o katerih uči kapitalizem, da so njegove po božji volji in po pisani in tiskani pravici in da ne morejo in ne smejo biti drugačne! Ne, glasilo Wall Streeta mora biti

konservativno, skrajno konservativno in ne more dati revoluciji potuhe na nikakršen način.

V tem listu se je prikazal sledeči oglas:

"Ruski sovjetski vladi:

Bodi pozdravljena! Bodi pozdravljena!

Pozdravljena bodi zarja prihajajočih trgovskih stikov s sovjetsko Rusijo!

To pomeni za ameriškega trgovca največjo priliko, kar mu jih je sploh kdaj dala naša trgovska zgodovina. Počakaj! Sovjetska Rusija, počakaj!

Platine imoš, kožo, lanu, ščetin in neizmerno rudninsko bogastvo.

Bogata si, bajeslovno bogata, kar se tiče prirodnih zakladov.

Pridrži svojo platino, svoje ščetine, svoj lan, svoje kože. Vsega potrebujemo v svojih neizmernih tovarniških industrijah.

Prihrani svoja naročila za Zedinjene Države v Ameriki.

Ameriški stroji so najbolj dovršeni in naše velike tovarne so najbolj pripravljene in opremljene, da te oskrbe z gospodarskimi stroji, lokomotivami, jeklenimi relsami in tovarnimi avtomobili, tako nujnimi za razvoj tvojega prirodnega bogastva, in da te opremijo z obleko, čevlji in živili za 179.000.000 tvojega ljudstva.

Sovjetska Rusija, radi bomo trgovali s teboj.

Kadar odpluje prva ladja v Petrograd, bomo imeli na njej na tisoče parov zanesljivih nogavic, izdelanih v Zedinjenih Državah Amerike!"

Wall Street ne more biti revolucionaren, Wall Street ne more simpatizirati s sovjetsko Rusijo. Wall Street lahko trguje s sovjetsko Rusijo in si želi te trgovine. Dobiček je dobiček.

Paderewski je bil pri papežu na avdijenci. Papež je baže izrekel svoje zadoščenje, da vidi moža, ki je igral tako vlogo pri ustanovitvi poljske države. Paderewski je bil gotovo zelo srečen, ko je slišal te besede. Toda kar se tiče vloge, ki jo je igral pri "ustanovitvi" poljske države, imajo v Varšavi menda nekoliko drugačno mnenje, kakor ga izraža papež. Ko jo je Paderewski primahal tja, ni bilo treba ustanavljati nobene poljske države več, ker so to že opravili drugi. Mož je hotel le dati svojo zabelo, a ta ni bila nič prida; če bi bila kaj vredna, bi bil ostal tam, pa je rajši dejal deželi zbogom in se spomnil, da je imel z igro na klavirju včasih več sreče. Pravijo, da je papež nezmotljiv; včasih pa to vendar ne velja.

Kakor čitamo v ljubljanskem "Napreju", je v sedanji jugoslovanski vladi le ena stranka, ki zagovarja žensko volilno pravico; to je Slovenska Ljudska Stranka. Vsakdo ve, da pomeni to ime slovenske klerikalee. Prav tako ve tudi vsakdo, da je to reakcionarna stranka, zlasti odkar je umrl dr. Krek, ki je bil mož modernejšega duha, čigar vpliv v stranki pa v normalnih časih ni bil nikdar dovolj velik, da bi jo bil izvelkel iz nazadnjaškega močvirja. Če slišimo sedaj, da je ta stranka še najnaprednejši element v vladi, se moramo vprašati: Kako reakcionarna mora biti ta vlada še le v svoji celoti?

ETBIN KRISTAN:

ANTON GRABIČ.

(Nadaljevanje.)

V svoji duši je Radkor čutil moč, katere ni kalilo uganjanje o pravici, socialno teoretiziranje in uvaževanje vsakovrstnih filozofij. Davno se mu je zapisalo v srce, da je življenje boj. Tudi njemu ni nobena roka izza oblakov ponudila sladke kupe. Več bridkosti je bilo v njegovi mladosti, kakor veselja, in še preden je bil prav mladenič, so ga učili tuji ljudje, da ni v nauku o lahkem in hitrem odpiranju vrat, na katera se trka, mnogo resnice. Še iz tistega časa je ostalo nekaj grenkega celo v ponosni zavesti, da zahvaljuje za vse, kar je in kar ima le samemu sebi. Njegov edini pomočnik je bil trdno zaupanje v samega sebe. Nikdar ni dovolil dvomu, da bi se približal njegovi duši in se skušal zariti vanjo; trdno je verjel, da mora opešati njegova moč in se razdjaditi, čim se le za las omaje njegovo prepričanje, da mora ravnati tako, kakor ravna. Bili so časi, ko se je bojeval za kosček kruha, včasih niti ne okusnega, in nemara bi bil poginil od lakote, če bi se bil motil z vprašanji in ustavljal ob njih. Da ga je sovražno valovje zaneslo med šotore nezadovoljne vojske, v tabor delavcev, puntarjev, bi se bojeval z njimi vred, bolj odločno in srdito od vseh drugih, in vpraševal ne bi nič drugega, kakor po kakšni poti, s kašnim orožjem najlože zmaga. Drugo mesto si je priboril in tako je določena smer njegovega boja. Tistim, ki mu pridejo na pot, ne zameri, ali prizanašal ne bo, zakaj boj je boj.

Vendar pa je bil slabo razpoložen. V vsej okolici ni našel nikogar, ki bi ga razumel in na kogar bi se mogel zanašati kakor na samega sebe. Njegovi služabniki — hlapčevske duše, ki varajo same sebe s prevzetnostjo napram podložnikom. In njegovi gospodarji — kratkovidni skopuhi, skrbeči le za debelejšje denarne vreče in pehajoči se, da bi mogli zunanje posnemati mogotce in velikaše sveta. Boj jim je zopern in strahopetnost jim tiči na dnu srca. Le svoje bogastvo branijo, ker se strašijo življenja brez bančnih zalog, a noč in dan trepečejo, da ga ne ubranijo. Ej, če bi bilo zaradi njih, naj bi jih zemlja pogoltnila in naj bi postal resničen pekel, s katerim plašijo otroke, da se pogreznejo vanj! Vredni niso, da zavihti pogumen mož kopje zanje, in niti z mezincem ne bi ganil, da ne gre za boj, — za boj, v katerem ni izbirati prijateljev in sovražnikov, ampak jih je treba sprejeti, kakršni so.

Vihar se približuje, a nihče še ni opazil znamenj.

— Eh, namaži, nabrusi, zanašaj se nase. To je vse.

Radkor je sedel in napisal pismo znani tvrdki v New Yorku:

"Skrbite, da bo za vsak slučaj, kadarkoli vam naznanim, pripravljenih par sto zanesljivih delavcev za Hattonville."

Pismo je bilo razumljivo in potreba je nastala prej nego je mislil mož, ki je sprejel naročilo, ki ga je rad sprejel, ki pa ni mogel verjeti, da bi se utegnil njegov posel kmalu razširiti tudi na doslej vzorno mesto Hattonville.

Unijski agitatorji, zaradi katerih prenočevanja v hotelu je bil moral gospod Donnovan pogoltniti neprijetno Radkorjevo pridigo, niso napravili v mestu mnogo hudega. Skušali so pač sejati, toda tla so bila še skalnata in župan je imel še dosti le njemu natančneje znanih moči, da je preprečil učinkovanje pripravljene-ga strupa. Učitelji novega nevarnega nauka o združevanju delavcev so odšli jezni, ker je bilo le malo ušes pri volji vsaj poslušati njih besede, a še ti niso imeli dovolj poguma, da bi storili le količkaj več. Zagotavljali so, da bi bil vsak pozikzus zaman, češ da so delavci brezbrizni in strahopetni, da ne čitajo, da ne mislijo, in da jim je svet z vsem, kar je na njem, gotovo neizpremenljivo dejstvo, podedovano od očetov in praočetov.

Ali medtem ko niso agitatorji dosegli niti najskromnejšega sadu svojih naporov, so nekateri delovodje pospešili prav tiste izbruhe, ki jih je hotel Radkor vsaj začasno še preprečiti. Če bi bili razumeli reči tako, kakor jih je razumel ravnatelj, bi bili nemara opazovali delavce natančneje kakor prej, sicer pa bi bili molčali, dokler ne bi bili živo občutili potrebe besed. Toda bili so res presenečeni in Radkorjevi očitki in ukazi so jih le zmedli. Nekateri izmed njih so takoj sklicali svoje delavce in jim začeli govoriti o redu v tovarni, o pravici, da poveže vsakdo culo, o upornem duhu hlapcev tako, kakor je bil govoril ravnatelj, le da so po navadi podrejenih manjših poveljnikov še poostrili njegove izraze in grožnje. Najvneteji med njimi so napeli vse svoje govorniške sposobnosti in prikazali sliko nesramnega punta sužnjev, pozablja-jočih, komu imajo zahvaliti svoje blagostanje, in za svojo predrznost pred Bogom in ljudmi po pravici poteptanih v prah.

Padel je kamen v mirno vodo in zavalovala je.

— Čemu žugajo? Zakaj svare? Kaj je bilo tega treba?

Take misli so zašle v glave, v katerih je bil dotlej mir in pokoj. Morda je bilo tuptam že kaj podobnih misli, toda spale so in trdno bi bile spale dalje, da jih ni nerodnost zbudila. Sedaj so se zgenile in predle dalje.

"Če bi bilo vse prav, nam ne bi bilo treba žugati. Zakaj govore, da nas bodo spodili? Boje se nas. A zakaj se nas boje? Ker vedo, da se nam godi krivica. Če vedo, da se nam godi krivica, tedaj mora biti krivica in mi jo moramo čutiti,"

je modroval velik Irec, ko se je zvečer izlila človeška reka na umazano cesto.

Ozirale so se plahe oči in molčala so usta, toda ušesa so bila željna nadaljnjih besed. Tu so vzdihnile prsi, tam se je stisnila pest. Irec se je pa razljutil, ker mu je molk bil zopern, in iskal je več in več izrazov, da bi izkalil davno nabran gnev, ki mu je nenadoma dosegel zavest.

"Hvaležni naj jim bomo? Rad bi vedel, zakaj? Ali mi je kramar hvaležen, če mu drago plačam klobuk? Po kakšni postavi naj bom jaz hvaležen, če mi slabo plačajo moje trdo delo? Kaj plačajo! Okradejo me, pa mi vržejo miloščino kakor beraču, in naposled mi še groze s palico. Vedo, vedo, zakaj groze. Vem pa tudi jaz, četudi sem bil slep in gluha vsa dolga božja leta. In vi, slepci, glušči, neumneži — le bodite hvaležni kakor pes za oglodano kost. Prav imajo. Naj vas le bijejo, žive naj vas denejo iz kože, žile naj vam odpro in kri naj vam izcede, pa bo po pravici. Še "Bog blagoslovi" boste rekli, preden izdihnete, sužnji, črvi! Fej! Jaz pa pojdem odtod. Svet je velik in Irec ne pogine, če se ne obesi sam."

Odkod je dobil take besede človek, ki ga je bila vedno sama šala in prijaznost? Bolj čudno je bilo, kakor da je nenadoma začelo snežiti in grmeti, a še vse bolj čudno je bilo, da je v vseh dušah gomazelo in se je vsem zdelo prav, da nekdo tako govori. Niti Irčevo zmerjanje ni nikogar ujezilo, dasi ni nihče prav vedel, zakaj ga primerja s črvom in zakaj naj bo nezadovoljen. Le čuvstvo krivice je vstajalo se dvigalo, grabilo duše z ostrimi kremplji in jih delalo nemirne.

Tisti večer je bil v delavskih hišah različen od drugih in možje so se ženam pri večerji zdeli čudni.

Drugo jutro pa ni bilo na teh ljudeh opaziti nič nenavadnega. Šli so na delo kakor vsak dan in le malokdo se je še megleno spominjal na razburjenost prejšnjega večera.

(Dalje prihodnjič.)

UTRINKI.

American Press Association in Publishers Auto-caster Service sta se spojili v novo družbo, ki bo kontrolirala 8000 časopisov po manjših mestih in zunanjih okrajih. Predsednik nove korporacije Courtland Smith pravi: "Preden bodo moji aktivni dnevi pri kraju, bomo reprezentirali vsak list, ki ima kaj veljave v Zedinjenih Državah in bomo dali njih izdajateljem \$100,000,000 na leto za zgla-se. Poznamo ameriške liste, poznamo ameriške izdajatelje in poznamo ameriški trg."

Kdor pozna vse to in še korporacije povrh, mu ni treba hoditi daleč po pojasnilo, kakšen namen ima nova družba. Reprezentirati vse liste ne pomeni v njihovem jeziku nič drugega kakor kontrolirati

vse liste, določati njih smer, predpisovati jim, kaj smejo in česa ne smejo pisati. Dobiti vse javno mnenje pod svojo kontrolo je visoki cilj kapitalistov, ki dobro vedo, kakšna moč je to. Če bi se tudi delavci zavedali tega, bi brez prevelikih težav lahko dobili kontrolo večine časopisja v svoje roke. Seveda se to ne more zgoditi samo od sebe. Noben cilj se ne doseže brez organiziranega dela. Ali če bi se delavci domislili, da so oni glavni odjemalci časopisov, bi se jim tudi lahko zasvetilo, da bi, če bi bili tudi v ta namen organizirani, kaj lahko imeli svoje lastno časopisje, mnogo močnejše od kapitalističnega. In če je res, da živi večina kapitalističnih listov bolj od oglasov, kakor od odjemalcev, je prav tako res, da bi tudi podjetniki kmalu nehali oglašati za drag denar v listih, katerih ne bi nihče čital. Kajpada se ne more prvi dan od delavskega lista, ki komaj životari, zahtevati toliko vsebine, kolikor od bogato financiranega kapitalističnega. Ali kadar se bodo delavci spomnili, da morejo le s solidarnostjo zgraditi svoje lastno časopisje in kadar se bodo ravnali po tem, se bodo začele razmere izpreminjati in tudi delavski listi bodo tedaj lahko veliki. Čim prej začne delavstvo s tem, tem prej bo tudi imelo, kar potrebuje: Imelo bo časopisje, ki je moč, žal od kapitalistov še vedno bolj spoznana, kakor od delavstva.

Ali je bila izključitev socialističnih poslancev iz newyorške zakonodajne zbornice "ameriška?" Večina, ki jo je sklenila, si gotovo domislja, da je bila in da je izvršila patriotsko dejanje. Toda kar si domislja, vendar ni merodajno. Večina je večina; ali večina po številu še ne pomeni večine po razumu. Če bi ta večina imela kaj avtokritike — kaj je za zakonodajce zelo potrebna lastnost — bi bila morala položiti svoj namen na tehtnico vsaj tedaj, ko je opazila, da je suspendiranje socialističnih članov provociralo pomisleke in proteste v krogih, ki ne le da niso socialistični, ampak so socialistizmu naravnost nasprotni. Če bi bila izključitev socialistov res ameriška, bi bilo moralo odmevati odobravanje tega, kar se je zgodilo v Albany, po vseh Zedinjenih Državah in newyorška zbornica bi bila morala dobiti ne na stotine, ampak vsaj milijon čestitk. Bilo je pa prav nasprotno. Asembleja v Albany je bila zelo osumljena, in že to bi ji bilo moralo pokazati, da je njeno počenje vse kaj drugega kakor amerikanizem.

Imeti samozavest je zelo lepo. Ali staro pravilo pravi, da postane najboljša reč lahko slaba, če se zavziva v prevelikih porecijah. To velja tudi za gotove elemente v tej deželi, ki mislijo, da mora biti vse krasno in dobro, kar se izleže v njihovih glavicah, in da je junaštvo in krepkost, če se človek nič ne ozira na to, kar mislijo drugi. To krstijo s popolnoma napačno besedo "amerikanizem." Tako so ravnali tudi možaki večine v zbornici v Albany. Zunanji svet si pa vendar nikdar ne da jemati pravice, da sodi in si ustvarja nazore o dogodkih v drugih deželah. Saj si tudi ljudje v Ameriki ne

dajo zamašiti ust v tem oziru. Kritizirala se je Nemčija, kritizira se Rusija, nekateri obsojajo Anglijo zaradi Irske, drugi Japonsko zaradi Koreje, in nikomur se ne more zameriti. Tako imajo tudi drugod pravico, da izrekajo sodbo o postopanju večine v Albany, in lahko se pravi, da ni ta sodba nič laskava. Nihče ne more zahtevati, da bi bila prijetna. Vpraša se pa: Ali je res "amerikansko" dati svetu opravičen povod za neugodno kritiko o Ameriki? Kajti ko so Nemci teptali pravice drugih narodov, se ne bi bilo moglo opravičeno reči, da so vsi Nemci lopovi in da so vsi bili krivi tega, kar se je počenjalo, a vendar ni skoro nihče specifičiral, nihče obsojal le krivce, temveč proklestvo je zadelo "Nemce." Taka je navada povsod, ker smo še precej daleč od tistih časov, ko bo čut pravilnosti dovolj močan, da prežene tako površnost. Ni torej čudno, če se tudi naše reči ne analizirajo in se v takih slučajih, kakršen je albanski, govori kar poprek o ameriških šegah, o ameriški reakciji, o ameriškem prusjanstvu, četudi ni res, da mislijo in čutijo vsi Američani tako, kakor gospoda v Albany. Ti junaki pripravljajo torej Zedinjene Države sploh na slab glas, in zanimivo bi bilo vedeti, če se jim zdi, da se sme tako početje res imenovati amerikanizem? Zdi se nam, da bi bilo treba iskati amerikanizem baš v nasprotni smeri.

Vladni oddelek za delo je v Washingtonu izvršil preiskavo, koliko velja v sedanjih časih "vzdrževanje družine vladnega uslužbenca v zdravju in dostojnosti". Zahteve glede na zdravje in dostojnost so prej skromne, kakor pretirane, in omenjeni oddelek jih označuje tako:

1. Hrana, ki zadostuje za vzdrževanje zdravja, zlasti otrok.
2. Stanovanje v cenejšem okraju s kolikor mogoče malim številom sob, ali vjemajoče se z dostojnostjo, z zadostno lučjo, toploto in s toaletnimi napravami za ohranitev zdravja in pristojnosti.
3. Vzdrževanje domačih potrebščin kot posode, posteljine, perila, potrebnega za zdravje, ali ne računajoč kupovanje novega pohištva.
4. Dovolj gorka obleka, dobre kvalitete, da je vztrajna, brez obzira na slog razun toliko, da se prikazujejo člani družine v javnosti in v ožjem krogu lahko čedno in ne da bi izgubili spoštovanje samih sebe.
5. Znesek, ki zadostuje za neizogibne izdatke kakor vožnja na cestni železnici na delo in od dela, v trgovino in na trg, skromna zavarovalnina, zdravniška oskrba, prispevek za cerkev, za delavske in dobrodelne organizacije, zabava kakor gledališče s premičnimi slikami, včasi vožnja na cestni železnici za osveženje, božična darila za otroke, dnevni list.

Za družino s tremi otroci so preračunali v Washingtonu na podlagi navedenih zahtev izdatke za \$2.288,25 na leto. Pripomniti pa je treba, da je bila ta preiskava izvedena lanskega oktobra. Vsakdo ve, da se od tega časa življenje ni pocenilo v nobenem oziru, pač pa skoraj v vsakem podražilo. Kaj pomenijo te številke, je torej vsakomur razumljivo.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Peoria, Ill. — Prejel sem terjatev za poravnavo in obnovev naročnine na Proletarca. Povem vam, da mi je težko pustiti ta list, ravno tako mi je tudi težko plačevati naročnino za kakih pet listov, katerih sem naročnik. Ker bi se mi bilo težko ločiti od Proletarca, vam pošiljam \$5.00 za obnovev naročnine. — Tukajšnji Slovenci niso vneti za socializem. Izkoriščanja so vajeni in mislijo, da bo vedno ostalo. Le "suši" se težko privadijo. Poprej je še bilo, ko ni bilo vse tako "suho". — Kdaj se bo pač spametovalo to delavstvo? Kadar so brez dela, kadar jim kaj drugega ne ugaja, tedaj se hudujejo na ves svet. Nikdar jim pa ne pride na misel, da bi se morali politično in strokovno organizirati v najnaprednejšem smislu, da je treba na volilni dan glasovati za kandidate, ki bodo zastopali edinole interese ljudstva in ne njihovih izkoriščevalcev. — F. F.

South Fork, Pa. — Tu smo zbrali svoto \$5.00 v podporo za izdaje majske številke Proletarca (ime-na darovalcev so priobčena na drugem mestu). Tudi pošiljam naročilo za majsko izdajo in želim, da jo pošljete sem pravočasno, to je pred prvim majem. — V tej okolici je precej zavednih rojakov in potrudil se bom, da pridobim tiste, ki še niso naročniki, da se naroče na ta list. — Avgust Orel.

Huntington, Ark. — Pošiljam vam en dolar za poravnavo zaostale naročnine in vas prosim, da mi ustavite list. Prejšnje čase sem bil sam dober agitator za Proletarca, a potem, ko ste ga izdali v tej obliki brošure, ga ne maram več, ker nimam v njem kaj čitati. — Martin Powetz.

San Francisco, Cal. — Že dalj časa opazujem kritično situacijo, ki grozi onemogočiti izdajanje mnogim delavskim listom. Sem naročnik več angleških socialističnih listov, ki so polni apelov za nabiranje naročnine in za gmotno podporo. Pomanjkanje, oziroma velika draginja papirja jih je občutno zadela. Verjetno je, da to situacijo izrabljajo finančni interesi, da s tem uničijo edino časopisje, ki ne trobi v rog ameriškega kapitalizma. — Jaz se večkrat čudim, kako je sploh mogoče eksistirati listu, kot je Proletarce, ker, kot se mi zdi, ni tako razširjen, da bi bil na dobri gmotni podlagi. Razumem, da je treba požrtvovalnosti od strani odbora, uredništva in upravnštva ter naročnikov, kolikor jih je, da se obdrži list, ki je tolikoga pomena za naše delavstvo. Bojim se pa, da naše delavstvo še ni dovolj zrelo čitati gradivo, ki mu res odpira pot do socialnega znanja in ki mu res pove več o socializmu, kakor pa same fraze. — V tem kraju se Proletarcu ne more veliko pomagati. Slovenska kolonija je majhna in ljudje so tudi tu v veliki večini za delo na polju socialistične propagande neaktivni. — Priloženo pošiljam \$6.00 za dve naročnini in dolar v porporo listu. — John Marolt.

Pueblo, Colo. — Za nabiranje naročnikov Proletarcu in sploh za socialistično agitacijo je sedaj tu zelo neugodno polje. Demagogi, ki so pri tukajšnjem

slov. soc. klubu izsilili izstop kluba od JSZ., so dovršili svoje delo; klub se je razpadel, radikalni frazarji so pa utihnili. Tako se zgodi tam, kjer nadvladajo trezne sodruge demagogi, katerih edini uspehi je sejati prepir, kateremu sledi razbitje organizacije. — K. R.

LISTU V PODPORO.

John Cvetkovich, Detroit, Mich.,	\$.50
Frank Lipar, Trommald, Minn.,	.50
Mike Erjavec, Cleveland Ohio	.20
Alois Pavlinich, Bellaire, Ohio	1.00
Louis Žitnik, Reitz, Pa.	50
John Marolt, San Francisco, Cal.	1.00
Društvo št. 358, SNPJ., Power Point, O.	.25
Anton Zakrajšek, Buffalo, N. Y.,	.70
Prispevki iz South Fork, Pa. (Pošiljatelj A. Orel):	
Po 25c: Avgust Orel, Frank Kos, Luka Kuharich, Martin Resich, Martin Rus, Jakob Govekar, Louis Lovko, John Česnik, Anton Rukše, Joseph Pucel, John Lešnjak, John Suhodolnik in Rosie Biber; po 50c J. Rupert; po 15c Math. Kermaunar, Joe Levstik, J. Biber, Frank Breznikar in Thomas Hajec. Po 10c Anton Intihar,	
skupaj	5.00
Skupaj	\$ 9.65
Zadnji izkaz	38.27
Skupaj	\$47.92

Odbori Jugoslovanske Soc. Zveze.

Na splošnem glasovanju, ki je bilo končano pred kratkim, so bili izvoljeni v sekcijske odbore J. S. Z. sledeči člani:

Tajnik J. S. Z.:

Frank Petrich, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Odbor slovenske sekcije:

Frank Alesh, Mary Aucin, Vincent Cainkar, Philip Godina in Frank Zajec.—Philip Godina, tajnik slov. sekcije; Vincenc Cainkar, blagajnik; Frank Zajec, zapisnikar.

Nadzorni odbor slov. sekcije:

Frank Gottlicher, A. H. Skubic, Mary Udovich.

Odbor srbske-hrvatske sekcije J. S. Z.:

St. Bojanovic, Peter Kokotovich, Milan Lucic, Ilija Poljich in Mitar Sekulich.

(Drugi odbori srbske sekcije še niso naznanjeni.)

Nadzorni odbor J. S. Z.:

Od slov. sekcije: F. S. Tauchar in Frank Udovich.

Upravni odbor Proletarca:

Vincenc Cainkar, predsednik; A. H. Skubic, tajnik; Philip Godina, blagajnik; Mary Aucin in F. S. Tauchar, nadzornika.

Velika draginja papirja je zelo občutno zadela posebno delavsko časopisje, in seveda tudi Proletarca. Naročniki, vpoštevajte to in pridobivajte listu nove naročnike. Poravnajte naročnino takoj, ko vam poteče.

Slov. delavska

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

podporna zveza

Inkorporirana 22. aprila 1906 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Pedpredsednik: JOSIP ZORKO, E. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, E. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, E. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnj. popravi.

Na Danskem se razvija gibanje za republiko. Bilo je že več demonstracij in prišlo je tudi do manjših spopadov. Ko je v nedeljo velik spreved pod vodstvom predsednika kodanjskega mestnega sveta Stauninga prikorakal v bližino kraljevske palače, je policija na konjih poizkusila preprečiti množici pristop na Amalienberski trg. Toda naglo razvitje rdečih zastav je — kakor pravi neko brzojavno poročilo — splašilo policijske konje in bližnji trenotek je bil trg okrog kraljevske palače že ves poln ljudstva. S tem je dokazano, da je rdeča zastava res nevarna. Ali zdi se, da tudi prepoved takih zastav ne pomaga mnogo, ker je duh časa neodvisen od vseh bander.